

Republika Srbija
Tužilaštvo za ratne zločine

**ZAVRŠNA REČ TUŽILAŠTVA ZA RATNE ZLOČINE
U PREDMETU „STARA GRADIŠKA (ŠPANOVIĆ)“**

6. april 2010.

Poštovani sude,

Ostajem u celini pri preciziranoj optužnici i smatram da je sprovedenim dokaznim postupkom utvrđeno da je optuženi počinio krivično delo za koje se tereti, pa stoga predlažem da ga za to delo ogласite krivim i osudite po zakonu.

Krivično delo za koje se optuženi tereti je ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142 st. 1 Krivičnog zakona Savezne Republike Jugoslavije (KZ SRJ), a ne Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) odnosno Osnovnog krivičnog zakona (OKZ), te Krivičnog zakonika Republike Srbije (KZ RS), zbog obavezne primene blažeg zakona za izvršioca.

Ovo krivično delo vrši onaj ko kršeći pravila međunarodnog prava za vreme oružanog sukoba, naredi ili izvrši neku od alternativno određenih radnji izvršenja krivičnog dela, koje su taksativno navedene u ovom zakonskom članu.

Konkretno, tužilac tereti optuženog za mučenje i telesno povređivanje tri civilna lica. Ono što je sprovedenim dokaznim postupkom utvrđeno, praktično se podudara sa navodima precizirane optužnice. A to je, da je tokom jeseni i zime 1991/1992. godine na području tog dela Republike Hrvatske u tadašnjoj SFRJ, postojao oružani sukob između snaga JNA, u čijem sastavu su bile jedinice Teritorijalne odbrane (TO) SAO Krajine i dobrovoljački sastavi s jedne strane, i hrvatskih oružanih formacija u čijem sastavu su bile jedinice MUP-a Hrvatske, ZNG i dobrovoljci s druge strane.

Ovaj sukob nije imao karakter međunarodnog sukoba, pošto je Republika Hrvatska od međunarodne zajednice priznata kao samostalna država tokom 1992. godine.

U to vreme, optuženi je bio pripadnik TO SAO Krajine. Prethodno je, krajem avgusta

meseca 1991. godine mobilisan, kada je zadužio uniformu i naoružanje. Tokom svog dotadašnjeg vojnog angažovanja, odlazio je na liniju razdvajanja prema Novskoj, gde je držao stražu po unapred utvrđenom rasporedu.

Početak oktobra meseca 1991.godine većina stanovnika hrvatske nacionalnosti sela Borovac, u opštini Novska, su u vezi pomenutog oružanog sukoba isterani iz svojih kuća i odvedeni u zatvore u Okučane i Staru Gradišku. Među njima su bili i oštećeni (ošt.) Filipović Luka, Bogunović Đura i Kvočić Josip, koji su u zatvoru u Staroj Gradiški boravili između dva i tri meseca. U pomenutom vremenskom periodu, u taj zatvor dolazio je i optuženi i pritom učestvovao u njihovom mučenju i telesnom povređivanju, mada za to nije imao nikakvog razloga.

Podimo redom.

Dana 18.10.1991.godine, zajedno sa još jednim NN muškim licem, iz zatvorske ćelije izveo je ošt. Filipović Luku u posebnu prostoriju gde je otpočelo njegovo mučenje. Najpre mu je naređeno da stavi ruke na leđa, raširi noge i stane licem prema zidu, nakon čega su ga počeli tući, svuda po telu, najviše po leđima, i to optuženi, lancem debljine prsta koji je presavio četvorostruko, a ovo drugo lice pendrekom. Nakon toga optuženi ga je ošamario, a onda su ga obojica uhvatili rukama za kosu i više puta mu udarali glavu o zid.

U navedenom vremenskom periodu, slično se desilo i sa ošt. Bogunović Đurom. I njega je optuženi primorao da se okrene prema zidu, gde mu je glavu gulio o zid, povlačeći je gore – dole, udarao ga po zadnjem delu tela nogom obuvenom u cipelu od čega se srušio na tlo i nije mogao da ustane, ugurao mu šaku usta i iščupao mu više zuba donje vilice oštetivši mu desni. Uz pomoć dva stražara je podignut i vraćen u ćeliju.

U dva odvojena dana, tokom naznačenog perioda, i prema ošt. Kvočić Josipu, optuženi je primenjivao silu. Zajedno sa NN licem tukao ga je, tako što su ga šutirali nogama, dok se nije srušio na tlo, a potom su ga gazili. Kada se po njihovom naređenu pridigao, sve ovo su još jednom ponovili. Isto se desilo još jednom prilikom, jednog od sledećih dana.

Kao posledicu svega ovoga, oštećeni su pretrpeli fizičke i duševne traume, zbog čega su se obraćali za lekarsku pomoć nakon izlaska iz zatvora, o čemu (zbog potonjih ratnih događanja i proteka vremena) poseduju samo delimičnu medicinsku dokumentaciju.

Optuženi je sve ovo činio sveteći se za smrt svog brata, koji je pre toga, tokom rata,

izgubio život. Jedini greh oštećenih bio je u tome što su bili druge nacionalnosti.

Napred navedeno proizilazi iz detaljnih, jasnih i ubedljivih iskaza svedoka ošt. Filipović Luke, Bogunović Đure i Kvočić Josipa. Svi oni su u pogledu bitnih okolnosti u potpunosti saglasni, iz čega se bez ikakve dileme može zaključiti da su se inkriminisani događaji upravo odigrali na opisani način.

U pomenute iskaze uklapa se i sadržina pismene dokumentacije priložene spisima. To se, pre svega, odnosi na medicinsku dokumentaciju za ošt. Kvočić Josipa, vezano za psihičke traume koje je doživeo tokom boravka u zatvoru.

O uračunljivosti optuženog, tempore criminis, izjašnjavali su se veštak neuropsihijatar dr. Jovanović i veštak psiholog dr. Janković.

Osim toga, odlučne činjenice u ovoj stvari, utvrđuju se i na osnovu iskaza zakonskog zastupnika iza pok. Filipović Luke, njegovog sina Filipović Ivana kao i svedoka Grgić Mirka, Grgić Željka, Knežević Željka i Križanić Mirka.

Dajući svoju odbranu tokom istrage, optuženi je negirao izvršenje krivičnog dela. Naveo je da samo jednom prilikom, dana 08.10.1991. godine bio u zatvoru u Staroj Gradiški, gde je na zahtev njemu nepoznatog oficira vršio prepoznavnje zatočenih lica iz svog sela. Tada je video pomenute oštećene, identifikovao ih, ali nikakvu silu prema njima nije primenio. U odnosu na svoje vojno angažovanje, navodi da je mobilisan u drugoj polovini avgusta 1991. godine, kada je zadužio naoružanje i uniformu, a da je TO formirana nekoliko dana ranije. Bio je na liniji razdvajanja prema Novskoj u rovnu, da bi pred kraj 1991. godine bio demobilisan i počeo je raditi u Crvenom krstu.

Na glavnim pretresima od 17.09.2009. godine i 12.02.2010. godine, izmenio je svoju odbranu ističući da je bio vojno angažovan svega desetak dana. U zatvoru u Staroj Gradiški, bio je samo jedanput i to kao civil. Tada je i prepoznao pomenute oštećene, koje su nepoznati ljudi u uniformama tukli, a on ih je tada samo gurnuo, jednom ili dva puta. Dozvoljava mogućnost da ih je tada jedanput ili dva puta udario šakom po ramenu ili po leđima, pri čemu udaraca u glavu nije bilo. Tvrdi da je u to vreme mnogo pio zbog onoga što se desilo sa bratom. Kritičnog dana popio je veću količinu alkohola kombinovano sa lekovima (apaurinima), ali se dobro seća svih ovih događaja.

Ovakva njegova odbrana je neosnovana, u suprotnosti je sa izvedenim dokazima i usmerena je na izbeganje krivične odgovornosti.

Iz iskaza svih svedoka oštećenih proističe da ih je optuženi u prostorijama zatvora u Staroj Gradiški mučio i telesno povređivao, sveteći im se zbog pogibije brata tokom ratnih dešavanja. Uz brojne psovke i uvrede, oštećenog Filipović Luku je pretukao presavijenim lancem. Oštećenom Bogunović Đuri je gulio glavu o zid, potrgao mu više zuba donje vilice i nogom obuvenom u cipelu udarao ga po telu, od čega nije mogao da ustane. I oštećenog Kvočić Josipa je tukao i gazio nogama na isti način uz pomoć pomenutog NN lica koje je učestvovalo i u premlaćivanju ošt. Filipović Luke. Niko od njih ne spominje da je optuženi tada bio u alkoholisanom stanju.

Svi oštećeni su dok rat nije izbio živeli zajedno, u istom selu, sa optuženim i njegovom porodicom, tako da ga dobro poznaju i nemaju nikakvu dilemu u pogledu njegovog identiteta. Sa njim nikada nisu bili u zavadi i nema nikakvog razloga da ga terete za nešto što on nije učinio.

Iskaze svedoka oštećenih potvrđuju i ostali saslušani svedoci. Tako Filipović Ivan, sin Filipović Luke, navodi da mu je otac pričao 1992.godine, po povratku iz zatvora u Staroj Gradišci, da ga je tamo tukao jedne prilike optuženi u posebnoj prostoriji lancem po leđima dok je bio okrenut licem prema zidu, pri čemu ga je pitao za učešće njegovih sinova u hrvatskoj vojsci. I svedoci Grgić Mirko, Grgić Željko i Križanić Mirko imaju saznanja da je optuženi tada tukao oštećene u zatvoru. Suprotno odbrani optuženog, svedoci Knežević Željko i Križanić Mirko navode da su ga viđali naoružanog u vojnoj uniformi u više navrata u inkriminisanom periodu. I svedok Gubić Slobodan pobija odbranu okrivljenog u vezi dužine trajanja njegovog vojnog angažovanja u TO u to vreme. Praktično nijedan od saslušanih svedoka nije potvrdio odbranu optuženog ni u pogledu dužine trajanja njegovog vojnog angažovanja niti odsustva primene sile prema oštećenima, odnosno njegove alkoholisanosti tempore criminis. I na taj način demantovana je odbrana optuženog.

Iz nalaza i mišljenja veštaka neuropsihijatra i psihologa utvrđeno je da, ukoliko je i postojala alkoholisanost optuženog u kritično vreme, to nije ometalo njegovo rasuđivanje i kontrolu ponašanja. Njegova sposobnost da shvati značaj svoga dela i da upravlja svojim postupcima, bila je očuvana.

Postupajući na navedeni način, optuženi je prekršio pravila Međunarodnog prava, sadržana u IV Ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih lica za vreme rata iz 1949. god., ratifikovane 1950.god. i Dopunskim protokolom u Ženeveske konvencije iz 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba („Sl. list SFRJ“ - međunarodni ugovori br.16/78) prema civilnim licima koja ne učestvuju u neprijateljstvima, a protivzakonito su zatvorena i lišena slobode u vezi oružanog sukoba i nalaze se u vlasti jedne strane u sukobu, prema kojima se mora postupati u svakoj prilici čovečno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na etničkoj

pripadnosti i koji moraju biti zaštićeni od svakog nasilja ili zastrašivanja. Konkretno, optuženi je kao pripadnik strane u sukobu, TO SO Krajine, u prostorijama zatvora u Staroj Gradiški vršio mučenje tri civilna lica, praćeno njihovim telesnim povređivanjem.

Imajući u vidu da su radnje opisane pomenutom Konvecijom i Dopunskim protokolom uz istu, inkriminisane i domaćim zakonodavstvom nakon ratifikacije, optuženi je na predstavljeni način izvršio krivično delo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142 st. 1 KZ SRJ, koje spada u krivična dela protiv čovečnosti i međunarodnog prava.

Prilikom odlučivanja o kazni, ukazujem na značajnu kriminalnu količinu koju je preduzeo optuženi, dajući sebi za pravo da kažnjava i telesno povređuje zatočene civile po svom nahođenju, ispoljavajući veliku okrutnost, upornost i bezobzirnost pri izvršenju krivičnog dela, što sve ukazuje na povećanu društvenu opasnost optuženog kao izvršioca. Takođe se mora ukazati i na niske pobude iz kojih je delo izvršeno, a to je osveta zbog pogibije brata tokom oružanih sukoba sa hrvatskom stranom.

Sve ove okolnosti, svakako moraju imati odraza i na visinu izrečene kazne.

Imajući u vidu sve prethodno izneto, nalazim da se u radnjama optuženog stiču sva obeležja krivičnog dela za koje se tereti, pa predlažem sudu da ga za počinjeno delo oglasi krivim i osudi po zakonu.

*TUŽILAC ZA RATNE ZLOČINE
Vladimir Vukčević*

*ZAMENIK TUŽIOCA ZA RATNE ZLOČINE
Dušan Knežević*